

การแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาติพันธุ์สี่เผ่าไท จังหวัดศรีสะเกษ



สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ
กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
โทร.๐-๔๕๖๑-๗๘๑๑
โทรสาร.๐-๔๕๖๑-๗๘๑๒

คำนำ

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิถีชีวิตด้านการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และอยู่ร่วมกันหลายชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ลาว เขมร ส่วย (กูย, กวย) และเยอ

เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมด้านการแสดงของชาติพันธุ์ทั้ง ๔ เผ่า จังหวัดศรีสะเกษ จึงได้จัดทำเอกสารการแสดงศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาติพันธุ์สี่เผ่าไท จังหวัดศรีสะเกษ มาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่สนใจได้รู้จักและเรียนรู้ต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษาและประชาชนที่สนใจศึกษาตามสมควร หากมีสิ่งขาดตกบกพร่องประการใด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ พร้อมรับคำแนะนำ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ

เมษายน ๒๕๕๔

ประเพณี ปังออกเปรียะแค

คำว่า “ ปังออกเปรียะแค ” นี้ เป็นคำภาษาเขมร จึงอาจจะเขียนไม่ตรงกับสำเนียงภาษาเขมรนัก หากจะผิดเพี้ยนบ้าง เพราะการเขียนภาษาพูดให้เป็นภาษาเขียน หรือให้ตรงกับการออกเสียง นั้นเป็นการยาก

คำว่า **ปังออก หรือปังอ็อก** ตรงกับภาษาไทยว่า **ป้อน** เป็นคำกริยา ได้แก่ การใส่ของเข้าไป ในปาก เช่น การป้อนข้าวลูก หมายถึงให้อาหารลูกที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ หรือที่เราพูดว่า “ข้าวป้อน” นั้นเอง

คำว่า **เปรียะแค** เป็นคำนาม แปลว่า **พระจันทร์** (เปรียะ คือ พระ แค คือพระจันทร์) ที่เราออกเสียงว่า พระ เขมรออกเสียงว่าเปรียะ เช่น พระพุทธ เขมรพูดว่า เปรียะพุทท์ หรือพระพุทธรองค์ เขมรว่า เปรียะพุทธรองค์ พระอรหันต์ เขมรว่า เปรียะอรหันต์ เป็นต้น

เมื่อเอาคำดังกล่าวมาผสมกันว่า **ปังออกเปรียะแค** หรือ **ปังอ็อกเปรียะแค** จึงแปลว่า **ป้อนข้าวพระจันทร์** หรือป้อนข้าวดวงจันทร์ เป็นประเพณีดีกต่าบรรพอย่างหนึ่งที่กล่าวมาแล้ว ทำไมจึงมี ประเพณีป้อนข้าวพระจันทร์ หรือป้อนข้าวดวงจันทร์

ประเพณีปังออกเปรียะแคนี้ กำหนดทำกันในวันเพ็ญเดือน ๑๒ ของทุกปี (ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒) ซึ่งตรงกับประเพณีลอยกระทง ประเพณีปังออกเปรียะแคนี้มีทำกันในกลุ่มชนชาวจังหวัดศรีสะเกษที่พูด ภาษาเขมร ในบางหมู่บ้าน ตำบล ของอำเภอขุขันธ์ และอำเภอขุนหาญ ได้ทราบว่าเป็นที่ประเทศกัมพูชา (เขมรด่า) ก็ยังทำกันอยู่ทั่วไป

ประเพณีปังออกเปรียะแคที่ชาวบ้านพราน ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ทำกันมาและยังคงอยู่ ก็จะคล้ายคลึงกันกับที่อื่นๆ และจากการสืบค้นสอบถามมาก มั่นใจว่าชาวบ้านพราน ทำถูกต้องตามแบบโบราณมากที่สุด และรักษาประเพณีนี้ได้ดีที่สุด

อุปกรณ์ที่จะต้องเตรียมใช้ในการประกอบพิธี คือ

๑. ชายหนุ่ม	๔	คน
๒. สาววัยรุ่น	๔	คน
๓. ครกซ้อมข้าวหรือครกตำข้าว	๒	ลูก
๔. สากไม้ซ้อมข้าว	๑	อัน (ยาวประมาณวาเศษๆ)
๕. เทียนขี้ผึ้งแท้	๘	เล่ม (ขนาดเท่ากัน)
๖. ข้าวเม่า	๒	จาน
๗. มะพร้าวอ่อน	๒	ลูก
๘. กล้วยสุก	๘	ลูก
๙. ใบตองกล้วย	๒	ก้าน
๑๐. ช้อน	๒	คัน

ก่อนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ วัด หรือทางบ้านใช้เครื่องขยายเสียงประกาศให้ทราบ ล่วงหน้าสัก ๒ - ๓ วัน เพื่อเป็นการเตือนย้ำชาวบ้าน ความจริงชาวบ้านจะเข้าใจและจดจำได้อยู่แล้ว แต่การ ประกาศจะทำให้ชาวบ้านตื่นตัวมากขึ้น

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๒ ทางวัดจะต้องเตรียมสถานที่ เช่น ปิดกวาดสนามบริเวณวัด
ทั่วไป ทำความสะอาดระดับประตาศาลาการเปรียญ ปูเสื่อสาด อาสนะ ตั้งโต๊ะหมู่บูชาให้เรียบร้อย ติดตั้ง
เครื่องขยายเสียงและอื่น ๆ ไว้ให้พร้อม

สำหรับชาวบ้าน วันนี้เวลาบ่าย ๆ จะออกไปเกี่ยวข้าวที่ออกรวง (พอทำเป็นข้าวเฝ้า)
ที่นาของตน ใครที่ข้าวยังไม่ออกรวงพอทำเป็นข้าวเฝ้าได้ จะขอหรือยืมจากนาพี่น้องหรือคนอื่น หรือจะซื้อจาก
คนอื่น เพราะต้องได้ข้าวเฝ้าไปวัด

ประมาณ ๒๐.๐๐ น. วัดเปิดเครื่องขยายเสียงประกาศ และประชาสัมพันธ์บ้าง
เปิดเพลงบ้าง หมอลำบ้าง พวกเด็กและหนุ่มสาวจะพากันออกไปวัด เล่นสบ้ากันบ้าง เล่นวิ่งราวกันบ้าง
หรือเล่นซึกเย่อ ก็มี หลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จ ชาวบ้านจะคว่ข้าวเฝ้า คว่เสร็จแล้วก็จะซ่อมหรือ
ตำข้าวเฝ้าใส่จานหรือกะละมังเอาไว้ นอกจากมีข้าวเฝ้าแล้ว บางคนมีกล้วยหวี บางคนมีน้ำตาล

กรรมการหรือทายกวัด ต้องเตรียมอุปกรณ์ที่จะประกอบพิธีไว้ให้พร้อม ตั้งบาตร ๘
ลูกไว้ในที่ใส่บาตรและควรวางจานหรือกะละมังใหญ่ ๆ ไว้ที่ตั้งบาตรนี้ด้วย เวลาชาวบ้านใส่บาตรข้าวเฝ้า
เต็มบาตรจะได้ถ่ายออกสะดวก

ประมาณ ๔ ทุ่ม หรือ ๒๔.๐๐ น. ชาวบ้านพร้อมกันที่ศาลาการเปรียญ นิมนต์พระสงฆ์
สามเณรลงไปรวมกันที่ศาลาการเปรียญเมื่อพร้อมแล้วให้หัวหน้านำจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ไหว้พระ
รับศีล อาราธนาพระปริตรพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ (ควรวาด จันทปริตตปาฐะด้วย) ถวายพรพระ
(สวดต่ักบาตร) เมื่อพระสงฆ์สามเณรสวดถึงบทถวายพรพระ ให้ชาวบ้านลุกขึ้นเอาข้าวเฝ้าไปใส่บาตร

ใกล้ถึงเวลา ๒๔.๐๐ น. ให้กรรมการหรือทายก เอาครก สาก และอื่น ๆ ที่เตรียมไว้ไปตั้ง
สนามกลางแจ้ง ซึ่งมีบริเวณพอที่คนจะดูได้มาก ๆ (พิธีต้องทำกลางแจ้ง) ตั้งครกลูกหนึ่งทางทิศเหนือ อีกลูก
หนึ่งทางทิศใต้ระยะห่างกันประมาณ ๑ เมตร เศษๆ เอาสากซ่อมข้าววางพาดที่ปากครก เอาเทียนขี้ผึ้งแท้
(ขนาดใหญ่ – ยาวเท่ากัน) ๘ เล่ม ติดกับสากซ่อมข้าว ตั้งชั้นขึ้น เอาใบตองกล้วย ๒ ก้าน วางกับพื้นใต้สาก
ระหว่างครกทั้งสอง (เพื่อรองรับน้ำตาเทียนซึ่งจะหยดลง) จัดหนุ่มสาว ๘ คน ออกเป็น ๒ คู่ เพื่อให้จับสาก
ทางด้านทิศเหนือ และอีก ๒ คู่ ให้จับสากด้านทิศใต้ ให้ชายหญิงแต่ละคู่เอาช้อนตักข้าวเฝ้าในจานป้อนกัน
และกัน (ชายป้อนหญิง หญิงป้อนชาย) ป้อนข้าวเฝ้าเสร็จแล้วป้อนกล้วยสุก แล้วตักน้ำมะพร้าวตาม

ให้ดูพระจันทร์บนท้องฟ้าว่าใกล้จะตรงศีรษะแล้วหรือยัง ถ้าใกล้ตรงศีรษะแล้ว พิธีกรหรือ
อาจารย์ทายกประจำวัด สวดชุมนุมเทวดา (สัคเค กาเม จะ รูปเปฯ) เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น

เมื่อมองท้องฟ้าเห็นพระจันทร์อยู่ตรงศีรษะ ให้จุดเทียนชนวน ๘ เล่ม ยื่นให้หนุ่มสาวทั้ง ๘ คน
ให้หนุ่มสาวเอาเทียนชนวน จุดเทียนขี้ผึ้งที่ติดสากไว้แล้วนั้นพร้อมๆ กัน เมื่อเห็นว่าเทียนทุกเล่มติดไฟแล้ว
ให้หนุ่มสาวจับสากหมุนเวียนขวา ขึ้น – ลง ซ้ำๆ เทียนแต่ละเล่มจะลุกไหม้ ขณะที่หมุนสากลงเทียนก็หยด
(น้ำตาเทียน) ลงในใบตองกล้วย ให้หมุนไปเรื่อย ๆ จนกว่าเทียนจะลุกไหม้หมด

เทียนที่ติดสากซ้อมข้าว ๘ เล่มนั้น เป็นเครื่องหมายของเดือนที่ฝนตก ๘ เดือน เริ่มนับตั้งแต่เดือน ๕ (ปีใหม่โบราณ) ถึงเดือน ๑๒ โดยนับจากทิศใต้เป็นเล่มที่ ๑ (เดือน ๕) ๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑ และ ๑๒ ตามลำดับ ที่ต้องนับจากทิศใต้ เพราะฤดูฝน ลมมรสุมจะพัดจากใต้ไปเหนือ

ขณะที่เริ่มหมุนสากขึ้นลงอยู่นี้ พระภิกษุสามเณร ต้องสวดชัยมงคลคาถา (ขยันโต) สวดไปจนกว่าเทียนจะลุกไหม้หมด หรือหยุดหมุนสาก ต่อด้วย ภาวะตุ สัพพะมังคะลังฯ

ข้อสังเกตในการเสี่ยงทายฟ้าฝน ให้สังเกตว่า เทียนเล่มไหนไฟลุกไหม้แรงหรือค่อย (มากหรือน้อย) เล่มไหนลมพัดแรงหรือค่อย หรือเล่มไหนไม่มีลมพัดเลย ซึ่งแต่ละเล่มจะแตกต่างกัน ถ้าเล่มที่ ๑ (เดือน ๕) เทียนติดไฟลุกไหม้แรง แสดงว่าเดือน ๕ ต้องมีฝนตกหนัก ถ้าเล่มที่ ๒ เทียนไหม้แรงและมีลมพัดแรง แสดงว่าเดือน ๖ จะมีทั้งฝนทั้งลม ถ้าสังเกตเห็นเทียนเล่มไหนไฟลุกไหม้ไม่แรง แสดงว่าเดือนนั้นจะแล้งหรือฝนตกน้อย ที่ทำมาการเสี่ยงทายไม่ค่อยผิดพลาดนัก เป็นประเพณีที่เสี่ยงทายฟ้า ฝนแต่ละปี

น้ำตาเทียนที่หยดลงบนใบตองกล้วย ถือว่าเป็นของดี บางคนเอาไปทำพิธีขี้ผึ้งเสน่ห์ (นวดเสน่ห์) ผสมน้ำมันจันทร์ทาที่ปาก ทาหน้า เป็นเสน่ห์ให้คนรักคืนัก

เมื่อพิธีเสี่ยงทายฟ้าฝนจบลงแล้ว พระภิกษุสามเณรก็จะให้พร ยะถา สัพพีฯ แล้วเดินทางกลับ

ถ้าพิจารณาถึงเหตุผลของพิธีปิ้งออกเปรี้ยวแค้นนี้ให้ลึกซึ้ง ต้องยอมรับว่านักปราชญ์บรรพบุรุษของท้องถิ่น มีความเฉลียวฉลาดมาก ๆ ที่คิดค้นและจัดประเพณีนี้ขึ้นถือว่าเป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ และสืบทอดต่อไป กล่าวคือ

๑. เป็นไปตามคติธรรมพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการให้ทาน (บุญให้ทาน) หมายความว่าชาวบ้านส่วนมาก มีอาชีพทำไร่ทำนาหรือเกษตรกร เช่นเดียวกับศากยตระกูลของพระพุทธเจ้า เมื่อได้ผลผลิตจากการทำไร่ทำนา ก็จะนำไปถวายพระภิกษุ สามเณร (ให้ทาน) เพื่อต้องการบุญกุศล เช่นผลไม้ที่ออกใหม่ ก่อนที่ตนเองหรือครอบครัวจะรับประทาน จะต้องเอาไปทำบุญก่อน จึงจะเป็นสิริมงคล ในการทำนาก็เหมือนกัน คนโบราณทำบุญให้ทานเกี่ยวกับข้าวหลายครั้ง เริ่มตั้งแต่พอข้าวออกรวงเป็นน้านมเปิด เขาก็จะไปเอารวงข้าวมาทำเป็นข้าวมธุปายาสทำบุญครั้งหนึ่ง พอข้าวแก่พอจะเป็นข้าวเม่า ก็จะทำข้าวเม่าไปถวายพระภิกษุสามเณร ครั้งหนึ่ง จะลงมือเกี่ยวข้าวก็ทำบุญครั้งหนึ่ง ขนข้าวเข้าลานก็ทำบุญครั้งหนึ่ง เวลานวดข้าวก็ทำบุญครั้งหนึ่ง จนกระทั่งขนข้าวขึ้นฉางก็ทำอีกครั้งหนึ่ง

๒. ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ไม่มีแม่น้ำลำคลอง จะจัดประเพณีลอยกระทงอย่างภาคเหนือ ภาคกลาง ก็ไม่ได้ แต่ปัจจุบันมีการจัดงานลอยกระทงอยู่ทั่วไป โดยการลอยในสระเล็กๆ หมุนเวียนอยู่ในสระ ซึ่งจริงๆแล้วต้องลอยในแม่น้ำสายใหญ่ เพื่อให้กระทงล่องลอยไปนมัสการพระพุทธบาทที่นมมะทานที ก็เลยมีแต่ทำให้เกิดมลภาวะและทำให้สระตื้นเขินขึ้นทุกปี

๓. ชาวบ้านพรานและหลายหมู่บ้าน ยังจัดประเพณีปิ้งออกเปรี้ยวแค้น เป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีมรดกอันล้ำค่าของบรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นการทำบุญตามคติธรรมทางพระพุทธศาสนาพระภิกษุสามเณรที่วัดก็ได้ฉันข้าวเม่าและยังเป็นการเตือนสติเกษตรกรไม่ให้ประมาทในการประกอบอาชีพด้วยประการหนึ่ง

ภาพกิจกรรมประเพณีปิ้งออกเปรียะแค



ที่มาข้อมูล: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. (๒๕๔๘). เอกสารเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ. มปท.

การฟ้อนกลองตุ้ม

การฟ้อนกลองตุ้ม เป็นการฟ้อนรำเพื่อประกอบการประเพณีบุญบั้งไฟของชาวบ้านหนองแก้ว ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สันนิษฐานว่า เป็นการฟ้อนเพื่อ บูชาเทพเจ้า คือ พญาแถน ซึ่งถือว่าเป็นเทพเจ้าผู้ควบคุมการทำให้ฝนตก โดยมีการจัดงานบุญบั้งไฟและพิธีรำบูชาพญาแถน ให้ทั้งพอใจ จึงจะตกลงบันดาลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล

การฟ้อน กลองตุ้ม เป็นที่นิยมมากใน บ้านหนองแก้ว มีเครื่องดนตรี ที่ใช้ประกอบ คือ กลองตุ้ม และพวงฮาด

ท่าฟ้อนรำของกลองตุ้ม เป็นท่ารำอิสระ เรียบง่าย เป็นการเคลื่อนไหวของแขน ซึ่งสัมพันธ์กับการยกก้าวให้เข้ากับจังหวะโดยไม่มีการซับซ้อน

การฟ้อนกลองตุ้ม ถือเป็นวัฒนธรรมการละเล่นของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีการสืบสานมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน



เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายนิยมใช้ผ้าทอพื้นเมือง ที่มีลวดลาย และสีสันสวยงามโดดเด่น เป็นเฉพาะ เครื่องแต่งกายประกอบด้วยผ้าต่าง ๓ ประเภท คือ



- ☞ ผ้าถุง นิยมใช้ผ้าโสร่ง
- ☞ เสื้อ ใช้เสื่อคอกกลม แขนสั้น สีขาว
- ☞ ผ้าแต่ง ประกอบด้วยผ้า ๔ ผืน นิยมใช้แพรขิด (ผ้าไหม) ที่ชาวบ้านในสมัยก่อนจะใช้ไม้เก็บขิดให้เกิดลายสลัpsi โทนสีเดียวกับผ้าโสร่ง

- ผืนที่ ๑ ใช้มัดพันรอบศรีษะ ขมวดปมปล่อยชายยาวลาดหูจรดหน้าผาก
- ผืนที่ ๒ - ๓ ใช้แต่งลำตัว เรียกว่าแพรเบียง หรือ สไบ
- ผืนที่ ๔ ใช้คาดเอวทับแพรเบียง



ทำพ็อนกลองตุ้ม

- ๑. ทำนำ เป็นการแสดงความเคารพต่อพญาแถน หรือการทักทายสวัสดีท่านผู้ชม



๒. ท่าที่ ๑ “ทำอัญเชิญ” เป็นท่าที่อัญเชิญพญาแถนให้ได้รับความสำราญและหมายถึงการต้อนรับผู้มาเที่ยวงานบุญบั้งไฟ



๓. ท่าที่ ๒ “ทำคำมั่นสัญญา” เป็นท่าที่แสดงออกถึงการรวมจิตตั้งมั่น เพื่อเป็นสัญญาของหนุ่มนุชย์ที่จะดำรงพิธีบูชาพญาแถนรักษาสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟ และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนให้คงอยู่ตลอดไป



๔. ท่าที่ ๓ “ท่าเกี่ยว” เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อและศรัทธาต่อพญาแถน แสดงออกถึงความสามัคคี ความสนุกสนานรื่นเริงของคนในชุมชน



๕. ท่าที่ ๔ “ท่าจบหรือท่าลา” เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อศรัทธาต่อพญาแถน ก่อนจบการแสดงและเป็นการอวยพรผู้ชมให้เดินทางกลับด้วยความปลอดภัย ประสบแต่ความสุขความสำเร็จความตั้งใจ



เครื่องดนตรี

กลองตุ้ม

เป็นกลองสองหน้าเหมือนกลองเพล นิยมทำมาจากไม้ประดู่ เจาะตรงกลาง หัวท้ายปิดด้วยหนังวัวซึ่งให้ตึง เวลาตี เสียงดัง “ ตุ้ม ตุ้ม ตุ้ม ”



พวงฮาด

มีลักษณะเหมือนฆ้อง แต่พวงฮาดจะไม่มีจุมตรงกลาง หล่อด้วยทองเหลืองผสมทองแดง



เครื่องประดับ

ตุ้มเป - ตุ้มกลม เป็นสายสะพาย ๒ เส้น ไขว้ทับกันตามแนวผ้าเบี่ยง เดิมใช้เครื่องเงินแท้ แต่ปัจจุบันใช้ใบตาลอ่อนมาสานเลียนแบบ



กำไลแขน - กำไลขา ชาวบ้านเรียกว่า “คล้องแขน - คล้องขา” ทำมาจากเงินฮาง ซึ่งหาได้ยาก ปัจจุบันจึงใช้วัสดุอื่นมาทำแทน



หิ้งห้อย เป็นสายประดับเอว ทำด้วยทองเหลืองปัจจุบันไม่ค่อยมีใส่ จึงใช้วัสดุอื่นมาทำแทน

ขวยมือ ทำจากหวายหรือไม้ไผ่ พันด้วยฝ้าย หรือด้ายหลากสี ปลายก้านติดด้วยฝ้ายหรือสำลี



ที่มาข้อมูล: นางเจียมใจ ชัยสด วัฒนธรรมอำเภอกันทรารมย์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

สะโน

เครื่องดนตรีประเภทเป่าของชนเผ่าเยอ อำเภอราชไศล โดย นายกิตติ วรรณวงษ์ ศิลปินดนตรีพื้นบ้าน(สะโน) พ.ศ. ๒๕๔๘



สะโน เป็นเครื่องดนตรีของชนเผ่าเยอมาแต่อดีต จัดว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ศักดิ์สิทธิ์พอๆ กับสังข์ เพราะสะโนใช้ลิ้นสังข์ เครื่องเป่าที่อยู่ในโลกนี้มีสามอย่างที่ดังคล้ายกันคือ สังข์แท้ คือ หอยสังข์ พระนารายณ์ ใช้เป่าประกาศ

๑. สังข์เป็นเอกเป็นใหญ่ในโลก
๒. สังข์โน หรือสะโนใช้ลิ้นสังข์
๓. แตรสังข์ ใช้เป่าในการสื่อสารในเรือสินค้า น้ำไหล
ลำน้ำคดโค้ง ใช้แตรสังข์เป่า เพื่อเรือจะไม่ชนกัน

วิธีใช้และวิธีทำสะโน

ครูเผ่าเยอเล่าต่อ ๆ กันมาว่า สะโนนี้ศักดิ์สิทธิ์มาก และที่สำคัญมาก มีพิธีไม่เหมือนแตรสังข์ ครูเผ่าเล่าว่าสะโนสืบเชื้อสายมาจากสังข์ โดยใช้ไม้ไผ่ทำเป็นลิ้น ติดเข้าไปแล้วใช้ปากดูดเสียงจะดังออกมา และตั้งขึ้นตามจังหวะที่พอรำ ภาษาเยอเรียกว่า ปลงซัง แปลว่า เป่าสังข์ ซัง แปลว่า สังข์ เรื่องเคารพนับถือตามสังข์หมด เกี่ยวกับเงือกนาค ถือผีแม่ธรณี เงือกนาคปากเจ้าเป็นใหญ่ โดยเชื่อว่าเป่าสะโนบูชาแล้ว เงือกนาคจำไม่กินคน พร้อมกันผีป่าจ้าวเขา จะคุ้มครองรักษา สมัยโบราณ การไปมาหาสู่กันยากลำบากเพราะอยู่ไกล การเดินทางเท้าหรือช้าง ม้า จะต้องเอาสะโนติดตัวไปด้วย ไปไม่ถึงหมู่บ้าน นอนพักแรมกลางป่า กลางเขา จะต้องเอาสะโนออกมาเป่า เป็นการบอกกล่าวบูชาแถน ถ้าเป่าสะโนแล้ว สัตว์ป่านานาชนิดก็จะไม่ทำอันตรายผู้คนที่มาได้ตลอดปลอดภัย สะโนมีอยู่สองกลุ่มคือ เยอ และเขมร การใช้ไม่เหมือนกัน เขมรใช้ออกป่า คล่องซ้าง ก่อนจะออกป่าคล่องซ้าง เขาทำพิธีของเขาเช่นกัน เยอใช้เป่าในงานมงคล บวงสรวงพอรำ ให้เทพเจ้าเข้าทรง

ในสมัยโบราณ มีเรืออยู่ ๒ ประเภท คือ ๑ เรือใหญ่ไม่ยาว คือ เรือสินค้า ใช้แตรสังข์เป่า ๒ เรือใหญ่ยาว เป็นเรือรบ คือเรือยาวแข่งกันทุกวันนี้ โบราณใช้เป็นเรือรบ ก่อนเรือจะออกรบนี้ ต้องทำพิธีเป่าสะโน พอรำบวงสรวงก่อนเพื่อจะได้ชัยชนะ มิฉะนั้นเรืออาจล่ม และพ่ายแก่ศัตรูได้ ดังจะเห็นได้ในปัจจุบัน ก่อนเรือยาวจะแข่ง จะมีการเป่าสะโน ให้เทพลงเข้าทรงนางเทพ หรือที่เรียกนางเทียมพอรำอย่างสนุกสนาน ขอพรให้เรือมีชัยชนะนั่นเอง สะโนเป็นของศักดิ์สิทธิ์ トラบใดที่ทำพิธีเป่าสะโน เชื่อว่าเทพจะลงพื้นที่ สังข์หรือสะโน เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย แต่ในปัจจุบันเกือบจะสูญหายไปเหมือนแตรสังข์แล้ว เพราะขาดการสืบทอด และการทำสะโนนั้นทำยากต้องมีครู ต้องอาศัยแสงดวงอาทิตย์/ส่องทุกชั้นตอนจึงจะสำเร็จ โดยเฉพาะคนที่ไม่มีพรสวรรค์เท่านั้นจึงจะทำได้สำเร็จ

วิธีการทำสะโน

ให้หาเขาควายที่มีรูสมำเสมอ ตัดเอาเฉพาะส่วนปลายเขา เจาะรูให้ทะลุถึงกัน จากนั้นก็ใช้มีดคม ๆ ค่อยๆ ถากผิวเขาควายออกให้บางหนาเท่า ๆ กันโดยอาศัยแสงดวงอาทิตย์ส่องสังเกต แล้วเตรียม



ไม้ไค้เหมือนเขา ใช้ตอก แล้วจัดหาเครื่องสนะทั้งสี่ มีเกลือ ตะไคร้ ส้ม ยางถ่าน ดอกไม้รูปเทียน อย่างละสี่ พร้อมกับหมากพลูสี่คำ ยาใบตองกล้วยสี่มวน เอามาวางไว้ที่ก้อนเส้าสามก้อน (ตอม่อท่าคริว) พร้อมสะโน ก่อนต้ม แล้วก็จุดรูปเทียนกล่าวคำเป็นภาษาเยอ สื่อสารกับแม่ธรณี “บัดนี้เต๊อ แม่เสียรระณีเอ๊ย เจ่าก่อนนึ่งบั้น อิบตะก้อยม้อซัง ต๊ะปุ่นโกรอยพระเยือกตะศิลา ดำเนินต๊ะปุ่นทเวเตยผู้ก่อตั้งโลกเจ้า เจ่าก่อนบั้นค้องโท่น เจ่าจุเต๊อแล้วติผะงู เพร้อม ก้อกป้อนก้อก มะลูป้อนค้ำ ออนเจ้าก่อนว้อซัง บั้นซัง ซังซุบจะอ้อบๆ อ้อนเจ้า

ก้อนก้วยวอมืออายุสิ่ง ๆ เคียมตะโก๊วะทุออนมี เคียมอิหุออนบั้นสาธา แพลเป็นภาษาไทยว่า ”บัดนี้เต๊อ แม่ธรณีเอ๊ย ลูกหลานจะได้ตัมเขาควยทำสะโน ดำเนิน ตามรอยพญาทตะศิลา ดำเนินตามรอยทเวดาผู้ก่อตั้งโลกมา ลูกหลานได้ข้อยชนะมา เอามาวางไว้ยู่หน้าเตาไฟ พร้อมบุหรี ๔ มวน หมากพลู ๔ คำ ให้ลูกหลานได้ทำสะโน ให้ได้สะโนเสียงดังไพเราะ ให้ลูกหลาน มีอายุยืนนาน ความเจ็บอย่าได้ ความไข้อย่าได้มี” กล่าวภาษาเยอแล้วก็เอาเขาควยใส่หม้อหรือป๊ิบ ใส่ น้ำ สุมไฟต้ม พร้อมกับเครื่องชนะสามอย่างใส่ลงไป ในหม้อต้ม ส่วนยางถ่านไม่ต้องเอาไว้ติดลิ้นสะโนภายหลัง พอเขาต้มน้ำร้อนจะอ่อน แล้วเอาไม้ไค้ที่เตรียมไว้ นั้น ตอกเข้าไป แล้วก็เอาเขาควยต้มในหม้ออย่างเดิม เมื่อสุกสะอาดดีแล้วจึงเอาออกมาทิ้งไว้ให้เย็นสนิท จึงเอาไม้ไค้ ออก ล้างน้ำขัดเกลตาทำความสะอาดในรูให้เรียบร้อยดีแล้ว ผึ่งแดดให้แห้ง ขัดผิวด้วยกระดาษทรายละเอียด แล้วเจาะรูตรงกลาง เอายางผสมถ่าน ติดลิ้นเข้าไปเป็นเสร็จ

วิธีทำลิ้นสะโน

ลิ้นสะโนทำด้วยไม้ไผ่ (ไผ่ใหญ่) เอาต้ม เหมือนกัน เอาออกผึ่งแดดให้แห้ง จึงเอามีดปลายแหลม ค่อยแกะ (มีดตอก) และอาศัยแสงแดดส่อง หนา บาง ซึ่งผู้ทำจะต้องอาศัยความชำนาญ การทำสะโน ผู้ที่จะทำเป็น เป่าเป็น ต้องเรียนต้องฝึกหัด อยู่เป็นประจำ

โอกาสหรืองานที่ใช้สะโน

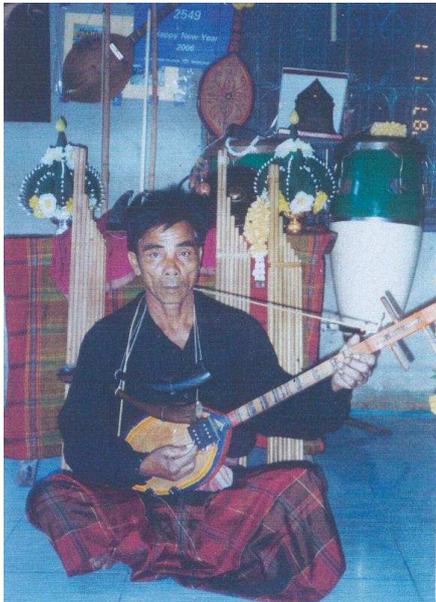
การเป่าสะโน เชื่อว่า เสียงของสะโนจะดังถึงเทพทเวดา ที่สิงสถิตอยู่ตามต้นไม้ ลำน้ำ ท่านได้ยินเสียงสะโน ท่านจะมาเข้าทรง ลงนางเทียม ฟ้อนรำทันที ทุกวันนี้ก็เช่นกัน ท่านจึงกำหนดให้เป่าตามฤดูกาล คือ เริ่มตั้งแต่เดือนเก้า สิบ สิบเอ็ด สิบสอง เดือนอ้ายครึ่งเดือน หยุดเป่าทันที นอกจากเดือนที่กล่าวมานี้ เป่าไม่ได้เด็ดขาด ถ้าจำเป็นมีภาระงานต้องเป่า ผู้ที่เป่าต้องทำพิธี พูตเป็นภาษาเยอขออนุญาตกับแม่ธรณีก่อน ไม่เช่นนั้นจะมีอันเป็นไป



เนื่องจากสะโนใช้ลึนสังข์ จะดังมาก ท่านให้เป่าหน้าน้ำหลาก คือ หน้าหอยออกจากง (ฝาปิดปากหอยกลบอยู่ในดินถดูแล้ง) เดือนอ้ายเดือนยี่นี้ น้ำลตหอยเข้าไฉแล้วหยุดเป่า ท่านบอกว่าเป่าสะโน เดือนสามเดือนสี่ เทวดาจะดำ ฟ้าจะผ่าแล้ง เป่าสะโนเดือนหก เจ็ด แปด ฝนจะตกหนัก น้ำจะท่วมไร่นา มนุษย์จะสาปแช่ง

การจัดตั้งวงดนตรีสะโน

อาจารย์วิทิต กะตะศิลา ข้าราชการครู และรองผู้อำนวยการพยนต์ ดาวเรือง โรงเรียนบ้าน- อีหนารัฐประชานุกูล ได้มองเห็นความสำคัญของสะโน ซึ่งกำลังสูญหายไปเหมือนกับแตرسังข์ ท่านจึงชักชวน นายกิตติ วรรณวงษ์ มาตั้งวงดนตรีเพื่อเป็นการอนุรักษ์ไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น เริ่มทำเป็นวงดนตรีสะโน เมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้รับความนิยมพอสมควร ตอนตั้งวงใหม่ ๆ ใช้นางรำท้องถิ่นที่เป็นแม่บ้าน เมื่อมี งานแสดงมากนางรำที่เป็นแม่บ้านก็ไม่สามารถไปรำได้บ่อยนัก เพราะต่างคนก็มีภารกิจที่ต้องดูแลคนใน ครอบครัว นายกิตติ วรรณวงษ์ จึงได้ปรึกษากับอาจารย์วิทิต กะตะศิลา ให้นำนักเรียนมาหัดรำแทน ซึ่งก็ ได้รับความร่วมมือจากท่าน ผู้อำนวยการพยนต์ ดาวเรือง พร้อมกับคณะครูโรงเรียนบ้านอีหนาเป็นอย่างดี จนทำให้โรงเรียนบ้านอีหนา มีชื่อเสียงดังไปทั่วทุกจังหวัดในภาคอีสาน



เดี่ยวพิณพื้นบ้านบุษาครดนตรี



การแสดงโซวีในงานศิลปินพื้นบ้านอีสาน

ที่มาข้อมูล: นายกิตติ วรรณวงษ์. (๒๕๔๘). สะโน เครื่องดนตรีประเภทเป่าของชนเผ่าเยอ อำเภอราชไศล.
มปท.

การเลงตรี๊ดหรือเล่นตรี๊ดของชาวบ้านสำโรงพลัน อำเภอโพนทอง

การเลงตรี๊ดหรือเล่นตรี๊ด เป็นประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมของชนเผ่าเขมร ที่อาศัยทางตอนใต้ของจังหวัดศรีสะเกษ อันได้แก่ อำเภอบุขันธ์ อำเภอบึงสามพัน อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอกุสิงห์ และอำเภอโพนทองที่จะได้นำมากล่าวในที่นี้ คือ ประเพณีการเลงตรี๊ดหรือเล่นตรี๊ด ของบ้านสำโรงพลัน อำเภอโพนทอง จังหวัดศรีสะเกษ

คำว่า ตรี๊ด อ่านว่า ตริ๊ด เป็นชื่อเฉพาะของการแสดงชนิดหนึ่ง หรืออภินัยหนึ่งเป็นการเล่นหรือแสดงในเทศกาลวันตรุษต่าง ๆ

คำว่า เลง หมายความว่า เล่น การละเล่น

คำว่า ตรี๊ด หมายความว่า ตรุษ ได้แก่ วันตรุษต่าง ๆ เช่น วันตรุษสงกรานต์ ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย เขมร ลาว

การเลงตรี๊ดก็คือ การเล่นตรี๊ดในวันตรุษสงกรานต์

การเรียมตรี๊ด คำว่า เรียม แปลว่า รำ ตรี๊ด แปลว่า ตรุษ เรียมตรี๊ด หมายถึง การรำตรี๊ดในวันตรุษสงกรานต์นั่นเอง

เลงตรี๊ดหรือรำตรี๊ด เป็นประเพณีเก่าแก่ของชนเผ่าเขมร โดยเฉพาะที่บ้านสำโรงพลัน อำเภอโพนทอง จังหวัดศรีสะเกษ มีการเล่นเป็นประจำตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ต่อมาขาดการรวมกลุ่มในการแสดงช่วงหนึ่ง

ภายหลังเมื่อประมาณปี

พ.ศ. ๒๕๓๓ นายพ่วง สุภาพ อดีตกำนันตำบลสำโรงพลัน ได้มารื้อฟื้นนำมาเล่นกันอีกครั้ง และได้จัดมีการละเล่นเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ พร้อมได้ปรับปรุงการเล่นทั้งด้านดนตรี การรำรำ ให้ดีขึ้น



การเล่นในสมัยแรก ๆ มีผู้เล่นไม่มาก ประมาณ ๗-๘ คน ก่อนถึงเทศกาลนั้น ๆ ๒-๓ วัน คณะผู้เล่นตรี๊ดจะออกเดินเล่นไปในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อขอรับบริจาคเงินจากผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญ โดยขลุ่ยจะเป่านำตามด้วยกลองโทน ช้อง กรรขันธ์ คนร้องเจี๊ยงก็จะร้องเจี๊ยงตามบทกลอนและจุดมุ่งหมายที่มา ส่วนลูกคู่ก็จะร้องรับวรรคสุดท้ายของบทร้องนั้น เสียงขลุ่ยจะมีความไพเราะ ตามไปด้วยเสียงกลองโทน ทิง โจ๊ะ ทิง ทิง โจ๊ะ ทิง เสียงช้องกระแตก็จะดัง โมง โมง โมง ตามด้วย จังหวะกลองโทน กรรขันธ์ ก็จะตีและเคาะเป็นจังหวะ เสียงดัง ตุ่ม ตุ่ม ตุ่ม กร็อง กร็อง กร็อง คนร้องเจี๊ยงก็จะร้องด้วยบทกลอนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไพเราะ อ่อนหวาน ซ้ำๆ เนิบ ๆ ตามไปด้วยลูกคู่ร้องวรรคสุดท้ายพร้อมกันอย่างไพเราะจับใจ

ที่มาข้อมูล: ๑. นางวันนี จันทร์จรัสจิตต์ วัฒนธรรมอำเภอโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดศรีสะเกษ

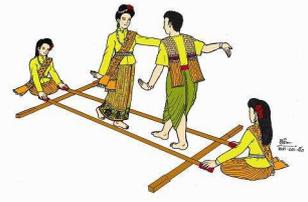
๒. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. **หนังสือเฉลิมพระเกียรติ**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา

จังหวัดศรีสะเกษ. หน้า ๑๗๒. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๔๔.

เรือมอันเร

คำว่าเรือมอันเรหรือลูดอันเร เป็นชื่อการเล่นอีกอย่างหนึ่งของชาวไทยที่พูดภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน เป็นภาษาเขมร ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษในอดีต นิยมเล่นกันในเดือนห้าหรือ แคนแจด เป็นการเล่นในวันว่าง คือวันหยุดสงกรานต์ เพื่อความสนุกสนานในวันหยุดพักผ่อนประจำปี ชายหนุ่มในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อได้ยินเสียงกระทบสากก็จะมาร่วมสนุก และเข้าร่วมเรือม โดยจะคอยมองดูสาวที่ตนหมายปองเวลาเรือม ก็จะเข้าไปร่วมเรือมด้วย และถ้าต้องการใกล้ชิดสาวที่ตนหมายปองก็จะพาเรือมเข้าไปในสากที่กระทบกัน



อันเรหรือสาก

ลักษณะการร้ายรำสนุกสนานครื้นเครงของชาวบ้าน โดยเฉพาะหนุ่มสาวจะมีท่ากระโดดเด่นเข้ากับจังหวะของสากที่กระทบกัน เกิดเสียงดัง สนุกสนาน สากตำข้าวที่นำมากระทบกันทำให้เกิดเป็นจังหวะนั้น ไข่ม้วนเนื้อแข็ง เช่น ไม้พยอม หรือไม้ประดู่(แต่ในการเล่นเรือมอันเรของบ้านลมศักดิ์ในครั้งนี้ ได้ประยุกต์ใช้เป็นไม้ไผ่ เนื่องจากในปัจจุบัน ชาวบ้านไม่ได้ตำข้าวเพื่อรับประทาน แต่ใช้โรงสีข้าวแทน) จึงเรียกว่าลูดอันเรหรือเรือมอันเร

เรือม แปลว่า รำ ลูดแปลว่า กระโดด หรือ เต้น อันเร แปลว่า สาก ดังนั้น คำว่าเรือมอันเร จึงแปลว่ารำสาก หรือเต้นสาก ภาคกลางเรียก “รำกระทบไม้”

การเล่นเรือมอันเร ได้ถ่ายทอดสืบเนื่องมาตั้งแต่เมื่อใด มีใครเป็นผู้คิดริเริ่มไม่มีใครทราบ ต่อมาในปี ๒๕๓... ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดให้มีงานเทศกาลดอกคำดวน ประจำปี ๒๕..... และ จัดให้มีการแสดง แสง สี เสียง “ศรีพทุทเศศวร” ซึ่งแสดงถึงประวัติความเป็นมาของจังหวัดศรีสะเกษ โดยกำหนดให้มีการแสดงเรือมอันเร เข้าฉากขบวนศรีพทุทเศศวรด้วย ท่านสุนายลาดคำดวน นายอำเภออุทุมพรพิสัย ในขณะนั้น จึงได้มอบหมายให้ นางหทัยรัตน์ อินทะพันธ์ นางวรลักษณ์ คีวสุวรรณ และคณะครูโรงเรียนอุทุมพรพิสัย ดำเนินการฟื้นฟู และประดิษฐ์ ทำรำ กำหนดวิธีการเล่น ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่(ผู้รู้) และแนะนำการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย โดยผู้เรือม เป็นข้าราชการทุกสังกัด เช่น ครู ตำรวจ ทหาร หมอ พยาบาล เป็นต้น ส่งผลให้การแสดงพื้นบ้านเรือมอันเร ได้มีการพัฒนารูปแบบการรำขึ้น และรำเข้าฉาก งานแสง สี เสียง ศรีพทุทเศศวร ในงานเทศกาลดอกคำดวน ประจำปีมาโดยตลอด จะเปลี่ยนผู้แสดงบางส่วน ไปเรื่อย ๆ เนื่องจากผู้แสดง เป็นข้าราชการ ในปี ๒๕๔๘ ท่านภฤช รั้งสิเสนา ณ อยุรยา นายอำเภออุทุมพรพิสัยในขณะนั้น เห็นว่าการเรือมอันเร เป็นการเล่นพื้นบ้าน เป็นการเล่นของชาวบ้าน จึงได้มีการหันมาฝึกให้ชาวบ้านเรือมอันเร





เพื่อเข้าฉากแทนข้าราชการ และ ท่านได้เลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ บ้านจันทรม และได้มอบหมายให้องค์การ-บริหารส่วนตำบลมดักดี และนางเครือวัลย์ คำไสย นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงาน อำเภอชุนันท์ เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีนางวรลักษณ์ คิวสุวรรณ และคณะเป็นผู้ให้การฝึกซ้อม

ผู้แสดง ในการเรีอมอันเร ไม่จำกัดจำนวน การพื่อน แต่เดิมฝ่ายหญิงจะรารอบสากที่ กระทบกัน ฝ่ายชายจะยืนอยู่รอบ ๆ ถ้าใครจะรำคู่กับฝ่ายหญิง ที่ตนหมายปอง ก็จะเข้าไปโค้งและขอรำคู่ด้วย ถ้าคู่ไหนรำเก่งและมีความแม่นยำในจังหวะการกระทบสาก ก็จะพากันรำเข้าสากในช่วงสากแยกออกจากกัน และรีบชักเท้าออกเมื่อสากกระทบกันตามจังหวะ และท่วงทำนองในการแสดง จะใช้คนรำมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานที่และโอกาส

การแต่งกาย การเล่นเรีอมอันเร แต่เดิมไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์อะไรมาก เพราะชาวบ้านไม่ได้พิถีพิถันในเรื่องการแต่งกายมากนัก เสื้อผ้าที่นุ่งห่มเท่าที่มีอยู่โดยเลือกที่ดีที่สุด ถ้าเป็นหญิงจะนุ่งผ้าไหมที่ทอเองหรือทอในหมู่บ้าน เช่น ผ้าถุงโฮลหรือซมปีวดโฮล การนุ่งซมปีวดโฮลจะต้องมีการต่อประโบล (เชิงผ้าถุง) ด้วย ส่วนผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน ต่อมามีการพัฒนาให้เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อความสวยงาม คือฝ่ายหญิงจะสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าโฮล ห่มสไบเฉียงไปมัดรวมกันด้านข้าง ดอกไม้ทัดหูและใส่สร้อยหรือสายสังวาล นอกจากนี้ยังมีเครื่องประดับอื่น ๆ เช่น ตุ้มหู สร้อยคอ เป็นต้น ส่วนฝ่ายชายจะสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น นุ่งโจงกระเบน เป็นผ้าไหมพื้นบ้านที่เรียกว่าผ้ากระเนียว (ผ้าหางกระรอก) มีผ้าขาวม้าคาดเอวและพาดบ่า แล้วทิ้งชายผ้า ไปข้างหลังทั้งสองชาย

ดนตรีและเพลง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเรีอมอันเร ประกอบด้วย โทน ๑ คู่ ปี่ใน ๑ เล้า ซอฮู้ ๑ คัน ตะโพน ๑ ใบ ฉิ่ง ฉาบ กรับ อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบในการเรีอมอันเร คือ สาก ๒ อัน ความยาวประมาณ ๓-๔ เมตร มีไม้หมอน ๒ อัน วางรองหัวท้ายสาก



เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเรีอมอันเร การละเล่นพื้นบ้าน จะมีบทเพลงขับร้อง โดยมีดนตรีประกอบจังหวะ ซึ่งบทร้องจะเป็นภาษาพื้นบ้านของชาวไทยที่พูด ภาษาเขมร ทำนองและจังหวะเรีอมอันเร สมัยก่อนมีเพียง ๓ จังหวะ คือ จังหวะจิงมุย จังหวะมลปโดง และจังหวะจิงปรี ชื่อทำรำเรียกตามลักษณะการเข้าสาก เช่น ทำจิงมุย หมายถึง ขาเดียว ในการเข้าสากในจังหวะนี้ จะก้าวไปในสากทีละขา ส่วนขาอีกข้างหนึ่งแยกออกจากกันตามจังหวะของดนตรี ทำมลปโดง หมายถึง ร่มมะพร้าว ลีลาการพื่อนคล้าย ๆ กับใบมะพร้าวกำลังโดนลมพัดเอนไป เอนมา ซึ่งเป็นการเรียกชื่อตามธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัว ทำจิงปรี หมายถึง สองขา การรำเข้าสากนี้ จะเข้าไปอยู่ในสากทีละสองขาในช่วงจังหวะของสากแยกออกจากกันและต้องรีบ ชักเท้าออกให้ทันจังหวะสากกระทบกัน ต่อมาได้มีการพัฒนาทำรำและจังหวะเพิ่มขึ้น ทำรำส่วนมากเป็นทำอิสระเพื่อความสนุกสนาน



เกี่ยวพาราสี การเข้าไปรำในสากที่กระทบกัน ฝ่ายชายจะรำเดินไล่ ฝ่ายหญิง ส่วนฝ่ายหญิงจะถอยรำตามระวังไม่ให้ฝ่ายชายถูกเนื้อต้องตัว ในการพอรำต้องใส่อารมณ์ให้แสดงออกมาทางสีหน้าประกอบท่าพอรำ จึงจะให้ความสนุกสนาน ลักษณะเด่นของการเรียมอันเรอยู่ที่ความอ่อนช้อยของท่าพอรำทั้งชายและหญิง ประกอบท่วงทำนองเพลงที่ไพเราะ สนุกสนาน การเปลี่ยนท่ารำจากท่าหนึ่งไปอีกท่าหนึ่ง พร้อมกับท่วงทำนองของดนตรี สอดประสาน

กลมกลืนกับจังหวะของสากที่กระทบกัน ผู้รำ เข้าสาก ในแต่ละเพลง ถือเป็นจุดเด่นอีกจุดหนึ่งด้วย การเรียมอันเร ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ และผู้เรียม และการเรียมอันเร เป็นการเพิ่มความสามัคคี กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เป็นเครื่องผ่อนคลายความกดดันทางด้านจิตใจ ให้ความบันเทิงกับชาวบ้านและเปิดโอกาส ให้หนุ่มสาว ชาวบ้านได้มีโอกาสได้พบปะกันด้วย

ที่มาข้อมูล: นางเครือวัลย์ คำไสย์ วัฒนธรรมอำเภออุซัน

รูปภาพ: ๑. งานเทศกาลดอกคำดวนบาน ปี ๒๕๔๙ ๒. เว็บไซต์ http://www.isangate.com/entertain/dance_๐๗๘๐๙.html

รำดำตะ

รำดำตะ เป็นทำรำที่เลียนแบบจากการตีเหล็กของช่างตีเหล็ก ในสมัยโบราณอาชีพตีเหล็กของชาวบ้านตะตอบโพนงาม นับว่าเป็นอาชีพหลักที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาชีพการทำนา เพราะผู้ชายที่ว่างเว้นจากการทำนาก็จะจับกลุ่มกันประมาณ ๔-๕ คน มาประกอบอาชีพการตีเหล็กเพื่อทำเป็นเครื่องมือสอยในคร้วเรือ ต่อมาชาวบ้านช่วยกันทำมีด เสียม เคียวได้มากขึ้นก็จะนำไปแลกอาหารหรือนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ส่วนผู้หญิงเมื่อว่างจากฤดูกาลทำนาก็จะพากันทอผ้าและปั่นเครื่องดินเผาสำหรับเอาไว้ใช้ในคร้วเรือ เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลทำนา ชาวบ้านได้ผลผลิต นำผลผลิตเก็บไว้ในยุ้งฉางเรียบร้อย ชาวบ้านก็จะมีประเพณีทำบุญต่าง ๆ มากมายตามเทศกาลประเพณีอีสาน ประเพณีที่ชาวบ้านสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน และเป็นประเพณีที่มีความสำคัญสำหรับอาชีพการทำนา ประเพณีนั้นคือ ประเพณีบุญเดือนหก หรือประเพณีบุญบั้งไฟ ชาวบ้านตั้งใจทำถวายพญาแถน จึงมีการเอ้บั้งไฟอย่างสวยงามและมีขบวนแห่ก่อนที่จะนำบั้งไฟไปจุด ซึ่งในขบวนแห่นี้ชาวบ้านได้แสดงทำรำตามแต่ที่จะคิดได้ มีท่าเลียนแบบการตีเหล็กของช่างตีเหล็ก โดยอาศัยจังหวะดนตรีจากฉิ่ง ฉาบ กลอง เป็นจังหวะในการรำรำที่เป็นไปอย่างสนุกสนาน ไร้ใจแก่ผู้พบเห็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านตะตอบโพนงามได้เปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสนใจที่จะประกอบอาชีพการตีเหล็กเหมือนบรรพบุรุษ เพราะพวกเขาเห็นว่า เป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลา ประกอบกับอาชีพการตีเหล็กมีขั้นตอนมากเกินไป เหล็กที่ใช้ในการตีเป็นของใช้ก็มีราคาสูง และถ่านที่ใช้เผาเหล็ก (ถ่านชนิดพิเศษ) หายากมาก ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ไม่ทันสมัย ผลิตได้น้อย ผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญจากการตีเหล็กอาจจะได้รับอันตรายได้ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้ชาวบ้านนิยมออกไปประกอบอาชีพรับจ้างในตัวเมืองมากกว่า วิถีชีวิตของชุมชนก็เริ่มเปลี่ยนแปลง ทุกคนแข่งขันกันทำงาน ไม่ค่อยเกื้อกูลและนิยมด้านวัตถุเหมือนชุมชนเมือง ประเพณีบางอย่างเลือนรางเกือบหายไปจากชุมชน

จากการที่ได้สัมผัสเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านตะตอบโพนงาม ทำให้ผู้เขียนมีแนวความคิดที่จะอนุรักษ์อาชีพการตีเหล็กไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป และเพื่อต้องการให้ลูกหลานหรือเยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสามารถ และภูมิปัญญาของบรรพชนตนเองรวมถึงต้องการแสดงความ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในด้านอาชีพ จึงคิดนำทำรำของชาวบ้านที่ใช้ในขบวนแห่บั้งไฟมาจัดเป็นระบบและรูปแบบให้สอดคล้องกับทำรำมาตรฐาน ตามลักษณะของนาฏศิลป์ เพื่อนำไปใช้แสดงในเทศกาลต่าง ๆ ที่มีรูปแบบเป็นแนวเดียวกัน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านตะตอบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทางโรงเรียนได้เปิดสอนรายวิชาท้องถิ่นของเรา ๑ (ส ๐๗๑) ซึ่งเป็นวิชาบังคับเลือกที่นักเรียน ทุกคนต้องเรียน และทางโรงเรียนได้แต่งตั้ง อาจารย์ถาวร ศิริศิลป์ เป็นผู้รับผิดชอบในรายวิชานี้ และมอบหมายให้ไปศึกษาเกี่ยวกับอาชีพการตีเหล็กของชาวบ้านจากชุมชน เพื่อนำท่าการตีเหล็กของช่างตีเหล็กมาประกอบเป็นทำรำ โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก อาจารย์จันทร์ อินสมาน เป็นล่ามในการแปลภาษาท้องถิ่นมาเป็นภาษากลาง อีกทอดหนึ่ง ซึ่งท่าประกอบการตีเหล็กมีทั้งหมด ๙ ท่า ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ไปเอาดินโพน (ดินจอมปลวก) มาปั้นเตา

ขั้นที่ ๒ ทำยกรู (มีผ้าฝืน แพรวา เหล้าไห ไก่ตัว ขั้น ๕ ขั้น ๘)

ขั้นที่ ๓ ทำก่อไฟและทำพัดไฟ

ขั้นที่ ๔ ทำสุบลม (สุบลมเพื่อเป่าไฟให้ถ่านแดงเต็มที)

ขั้นที่ ๕ ทำนำเหล็กที่ตัดไว้มาเผาไฟให้แดง

ขั้นที่ ๖ ทำตีเหล็ก (ใช้คีมคีบเหล็กที่ร้อนแดงเต็มที่มาวางที่ทั่งแล้วใช้ค้อนปอนด์ตี)

ขั้นที่ ๗ ทำตกแต่งเหล็กที่ตีแล้วให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามที่ต้องการโดยใช้ค้อนเหล็ก

ขั้นที่ ๘ ทำตะไบมีดหรือเสียมให้เกิดคม

ขั้นที่ ๙ ทำชุบมีด (ทำให้เกิดความแข็งแรง)

ส่วนทำรำที่ใช้ประกอบการรำตามอย่างนาฏศิลป์ได้มอบหมายให้อาจารย์เกื้อกุล จันทขิต และอาจารย์วิจิตร วนเลิศ ไปขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่มีความรู้ด้านนาฏศัพท์การแสดงหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความรู้และการถ่ายทอดแบบทจากอาจารย์ ๒ ท่าน คือ อาจารย์สุภาภรณ์รัตน์ จารุภูมิ โรงเรียนวัดพระโต สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองศรีสะเกษ อาจารย์เพ็ญฉวี อ่อนหวาน โรงเรียนบ้านหนองคำ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยุห์ เป็นอย่างดี ดังนั้น ทำรำดำตะ จึงได้ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างขึ้น โดยการนำเอาท่าการตีเหล็กมาประยุกต์เข้ากับท่ารำแม่บททางด้านนาฏศิลป์ และเพื่อให้เข้ากับภาษาถิ่น จึงเรียกว่า รำดำตะ ต่ำ แปลว่า ตี, ตะ แปลว่า เหล็ก รวมความแล้วหมายถึง รำตีเหล็ก สำหรับดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะทำรำนั้นเป็นวงโปงลางอีสาน มี ๓ ลายเพลงที่ใช้ประกอบทำรำ ดังต่อไปนี้

ลายเพลงที่ ๑ เรียกว่า ลายมโหรีอีสาน ใช้ประกอบทำรำออกทำปิ่นเตา, ทำก่อไฟและทำสุบลม

ลายเพลงที่ ๒ เรียกว่า ลายสี่พันดร ใช้ประกอบทำรำตีเหล็ก

ลายเพลงที่ ๓ เรียกว่า ลายแมงกูดอมดอก ใช้ประกอบทำรำชุบมี, ทำตะไบมีด และทำขึ้นชมผลงาน

ต่อมาในปีการศึกษา ๒๕๔๐ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดกิจกรรมแข่งขันทักษะและสิ่งประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น โรงเรียนบ้านตะดอปกิ่งได้ส่ง รำดำตะ เข้าร่วมประกวดแข่งขันในประเพณีนาฏศิลป์พื้นเมือง ปรากฏว่าได้รับ รางวัลชนะเลิศระดับอำเภอและเป็นตัวแทนเข้าแข่งขันในระดับจังหวัดต่อไป ซึ่งปรากฏว่าได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๒ ของจังหวัดศรีสะเกษ

เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๑ โรงเรียนบ้านตะดอปกิ่งได้ส่ง รำดำตะ เข้าร่วมแข่งขันในกิจกรรมแข่งขันทักษะ และสิ่งประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในประเภทการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองอีกครั้ง ปรากฏว่าได้รับ รางวัลชนะเลิศ ของจังหวัดศรีสะเกษ จึงนับว่าเป็นเกียรติประวัติแก่โรงเรียนอย่างยิ่ง รำดำตะได้แพร่หลายขจรกระจายทั่วไปในเขตชุมชน หมู่บ้านใกล้เคียง ตำบล อำเภอ และจังหวัดศรีสะเกษ นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แม้ในปัจจุบันนี้ทางโรงเรียนบ้านตะดอปกิ่งยังคงได้รับความไว้วางใจ ให้นำการแสดงรำดำตะไปแสดง เพื่อเป็นตัวแทนของอำเภอเมืองศรีสะเกษ และตัวแทนของจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมแสดงในงานเทศกาลสำคัญ ๆ อยู่เสมอ อาทิ งานเทศกาลดอกคำดวนบาน งานฉลองสมโภชหลวงพ่โต เป็นต้น

การแต่งกายสำหรับใช้แสดง

ฝ่ายหญิง

สมัยโบราณ

๑. เสื้อแขนกระบอกสีดำ ผูกทอย
๒. ผ้าซิ่นไหม
๓. ผ้าสไบลายเข หลากสี (หญิงที่แต่งงานแล้วใช้สีดำ)
๔. เครื่องประดับมีเข็มขัดเงิน กำไลและจอนหู

ประยุกต์

๑. จะสวมเสื้อหรือไม่สวมก็ได้ใช้ผ้าสไบทำเป็นทับในนาง
๒. ผ้าซิ่นไหม
๓. ผ้าโพกหัวสีดำ
๔. เครื่องประดับมี เข็มขัดเงิน กำไล สร้อยคอและจอนหู

ฝ่ายชาย

สมัยโบราณ

๑. ไม่สวมเสื้อ (ขณะทำงาน) เวลาไปทำบุญที่วัดสวมเสื้อย้อมมะเกลือสีดำ
๒. กางเกงขาก๊วย (ขณะทำงาน) แต่เวลไปทำบุญที่วัดสวมผ้าโสร่ง
๓. ผ้าขาวม้าตาโล่ คาดเอวหรือโพกหัวเวลาทำงาน

ประยุกต์

๑. ไม่สวมเสื้อ
๒. ผ้าโสร่งไหมหรือกางเกงขาก๊วย
๓. ผ้าสไบสีแดงพาดไหล่และโพกหัวหรือใช้คาดเอว
๔. เครื่องประดับมี ทับทรวงหรือสร้อยคอ เข็มขัดเงิน จอนหู

ท่ารำดำตะ

ท่าที่ ๑ ท่ารำออก

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ มือประสานกันข้างหน้า พอเสียงดนตรีเริ่มก็เดินโดยการกระทุ้งส้นเท้าซ้าย มือรำอยู่ในท่าบัวบาน รำสลับกันซ้ายขวา จังหวะที่ ๑๘ ยืนรำย่าเท้าอยู่กับที่

ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ มือไขว้หลัง พอเสียงดนตรีเริ่มก็เดินโดยการกระทุ้งส้นเท้าซ้าย เดินรำคู่ ออกมาพร้อมกับฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑๘ ยืนรำย่าอยู่กับที่ (เหมือนฝ่ายหญิง)

ท่าที่ ๒ ท่าปั้นเตา

ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ เดินกระทุ้งส้นเท้าซ้ายขวาสลับกับรำอยู่กับที่

จังหวะที่ ๒ ก้มลงเอาดินแล้วเดินกลับมาด้วยการกระทุ้งส้นเท้าซ้ายขวาสลับกันเหมือนเดิม แล้วส่งดินให้ฝ่ายหญิง

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ นั่งทับส้นเท้ารำอยู่กับที่โดยโยกตัวไปมาซ้ายขวาสลับกัน

จังหวะที่ ๒ เมื่อฝ่ายชายส่งดิน ให้ก็ให้แบมือสองข้างขึ้นรับทำกำมือหลวม ๆ แล้วค่อย ๆ
คว่ำมือลง ทำท่าวางดินในลักษณะคล้ายการปั้นเตา (ดังภาพ)



ท่าที่ ๓ ท่าก่อไฟ

ฝ่ายชาย **จังหวะที่ ๑** เดินเขย่งปลายเท้าอยู่กับที่มีมืออยู่ในท่าจับคว่ำ จีบหางย เอ็นตัวไป
ข้างหลังสามครั้ง

จังหวะที่ ๒ โน้มตัวก้มต่ำไปข้างหน้า มือขวาทำท่าเหยไฟไปที่เตา

ฝ่ายหญิง **จังหวะที่ ๑** นั่งทับสันเท้าร่าอยู่กับที่ใช้มือไขว้ประสานทำท่าพัดไฟ สลับมือกันสะบัด
ข้อมือไปซ้ายขวาสลับกัน (ดังภาพ)



ท่าที่ ๔ ท่าสูบลม

ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ ยืนรำเชยงเท้าซ้ายขวาสลับอยู่กับที่ มือทำท่าจับกระบอกลูกสูบ แล้วโยกตัวขึ้นลงตามจังหวะเพลง ประมาณ ๘ ครั้ง

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ นั่งทับส้นเท้ารำอยู่กับที่ มืออยู่ในท่าไขว้กัน ปิดข้อมือสลับซ้ายขวาสลับกัน เหมือนท่าก้อไฟ (ดังภาพ)



ท่าที่ ๕ ท่าตีเหล็ก

ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ ก้มลงหยิบก้อนขึ้นมาแบกไว้ ยืนรำย่าเท้าอยู่กับที่ ๓ ครั้ง

จังหวะที่ ๒ กระโดดเตะซ้ายขวาไปด้านหน้าและด้านหลังสลับกัน พร้อมท่าท่าตีเหล็ก ทำเหมือนกัน ๔ ครั้ง

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ เปลี่ยนท่านั่งจากท่าที่ ๔ มาเป็นท่าเทพพนม มืออยู่ในท่าจับคว่ำจับหงาย พลิกข้อมือขึ้นลงสลับกันตามจังหวะเพลง (ดังภาพ)



ท่าที่ ๖ ท่าชูปมิต-ตะไ้มิต

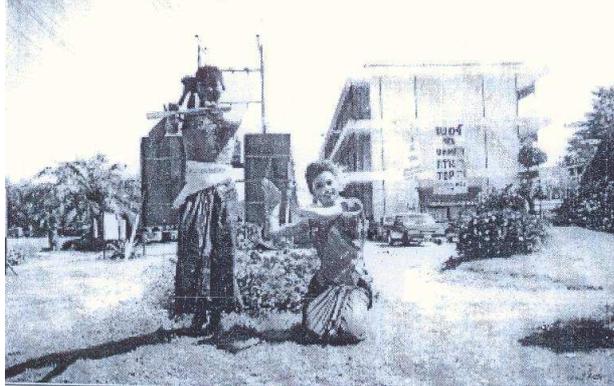
ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ มือไขว้หลัง รำเดินไปก้มหยิบมิตแล้วกลับที่เดิม

จังหวะที่ ๒ ใช้มือจับมิตชูไปข้างหน้า โดยใช้นิ้วหัวแม่มือคืบไว้ รำย่อเท้าตามจังหวะเพลง ๓ ครั้ง

จังหวะที่ ๓ กระโดดไปข้างหน้าท่าท่าชูปมิตประมาณ ๕ ครั้ง แล้วส่งมิตให้ฝ่ายหญิง

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ นั่งท่าเทพพนม มืออยู่ในท่าสอดสร้อยมาลาไปทางซ้ายก่อน แล้วค่อย ๆ เอียงมาทางขวา เอียงหน้าไปตามมือ ประมาณ ๑๓ ครั้ง

จังหวะที่ ๒ รับมิตจากฝ่ายชายแล้วนำไปตะไ้ โดยใช้นิ้วหัวแม่มือคืบไว้ ตะไ้ไปทางขวาก่อน ๕ ครั้ง แล้วเปลี่ยนมาตะไ้ข้างซ้าย ๕ ครั้ง (ดังภาพ)



ท่าที่ ๗ ท่าขึ้นชมผลงาน

ฝ่ายชาย จังหวะที่ ๑ ยืนรำย่อเท้าอยู่กับที่มือไขว้หลัง

จังหวะที่ ๒ รับมิตจากฝ่ายหญิงแล้วใช้มือขวาจับมิตตั้งขึ้นเดินด้วยท่าหนุมานสลั้กัน ซ้ายขวาประมาณ ๑๗ ครั้ง

ฝ่ายหญิง จังหวะที่ ๑ นำมิตที่ตะไ้แล้วจากท่าที่ ๖ ชูขึ้นไปมาซ้ายขวา สลั้กัน ๑๐ ครั้ง

จังหวะที่ ๒ ส่งมิตให้ฝ่ายชาย

จังหวะที่ ๓ รำท่าสอดสร้อยมาลาแปลงลุกขึ้นรำอยู่ในท่าตั้งฉากเหมือนฝ่ายชาย รำสลั้กันซ้ายขวาขึ้นลงตามจังหวะเพลงแล้วเดินรำพร้อมกับฝ่ายชายจนจบเพลง (ดังภาพ)



ที่มาข้อมูล: โรงเรียนบ้านตะดอบ หมู่ที่ ๗ บ้านโพรงงาม อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

รำแม่สะเอง (รำสะเอง)

ช่วงเวลา เดือนมิถุนายน ของทุกปีตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เวลาตั้งแต่ ๑๙.๐๐ น. ถึงเที่ยงคืน หรือตลอดคืน ที่บ้านดวนใหญ่ ตำบลดวนใหญ่ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ พิธีกรรม ก่อนพิธีกรรม รำแม่สะเอง จะตั้งร้านที่ทำด้วยต้นกล้วยและทำเป็นชั้นด้วยไม้ไผ่สาน มีเหล่าชาว บุหรี หมากพลู ฐูปเทียน ข้าวสาร ข้าวต้มมัด กล้วยเป็นเครื่องบวงสรวง มีดนตรีประกอบคือฉิ่ง กลอง แคน มีคนทรงเป็นผู้ขับร้อง และ ลูกขึ้นรำพร้อมกับเดินไปรอบ ๆ วง ทำรำมีทั้งทำนั้งรำ ยืนรำ เดินรำ ไปตามจังหวะและทำนองเพลง คำร้อง เป็นการร้องอ้อนวอนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาช่วยรักษาหมู่บ้าน ชาวบ้าน ไม่ให้เจ็บไข้ได้ป่วย ให้มีแต่ความอุดมสมบูรณ์เกิดขึ้นในหมู่บ้านตลอดไป

สาระ

๑. เป็นพิธีกรรมทางสังคมชนบทที่แสดงถึงความกตัญญูทเวทิต่อบรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว และแสดงถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนในหมู่บ้านเวลามี พิธีกรรมนี้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
๒. เป็นกิจกรรมสังคมชนบทที่แสดงถึงความผูกพันและความสามัคคีโดยมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อถือเป็นสื่อกลาง

รำสะเอง

นายถนัด สารวรรณ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองนาโพธิ์ ตำบลดวนใหญ่ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ อธิบายว่า การรำสะเองนั้นเป็นการรำถวายแถนหรือผีฟ้า มีจุดมุ่งหมาย การรำคือ ตัวผู้ป่วยได้บนบานแถนเอาไว้ และบรรพบุรุษนับถือแถนแล้วจัดการรำสะเองขึ้นเพื่อถวาย แถนให้ปกป้องรักษาคุ้มครอง บางแห่งเรียกการรำสะเอง ว่ารำนางออ

รำสะเองเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวศรีสะเกษที่มีเชื้อสายกวย (ส่วยและเยอ) มาจากความเชื่อในการพึ่งพาสีลลับของธรรมชาติในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวิญญาณของบรรพบุรุษ เทวดาที่อยู่บนฟ้า เพื่อขอพร สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษมาปกป้องรักษา ผ่านร่างทรงของแม่สะเองหรือการแก้บน ที่ทำไว้เมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเมื่อมีเหตุสำคัญ ที่ต้องอาศัยกำลังใจจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวกวยจะมีเชื้อสะเองแฝงอยู่ในร่างกาย และยกให้เป็นมรดกตกทอด ซึ่งมีตกแก่ลูกสาวคนโตของครอบครัวไปเป็นทอดๆ การรำสะเองมักกระทำในเดือนสาม เพราะพืชผลในไร่นาเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้ว เจ้าภาพที่จัดงานเตรียมพร้อม โดยการบอกเหล่าญาติพี่น้องทั้งใกล้และไกลมารวมกัน ตามวันที่กำหนด จัดทำปะรำพิธี ชั้นวางเครื่องเช่นไห้ว เกือบอก จำปา (ลั่นทม) มาร้อยมาลัย ถ้าไม่มีก็ใช้ดอกจานแทน เตรียมด้าย ไบตองกล้วย ทำชั้นเบ็ง และกรวยดอกไม้ เทียนเหลือง เทียนขาว ข้าวตอกแตก บางแห่งมีเครื่องยกครูที่จัดไว้ในปะรำพิธี เรียกว่า เส้าโฮง (เส้าบายมือ) ที่ประกอบไปด้วย ข้าวต้มมัด ฝ้าย กล้วยน้ำว้า ฝ่าไหม ข้าวสาร เงิน ๑๒ บาท สุราขาว ๑ ขวด ฐูป เทียน กรวย ๓๒ กรวย พาน หมาก พลู บุหรี น้ำหอม





-๒๖-

พิธีเล่นสะเองเริ่มจากเจ้าภาพนำดอกจำปาหรือดอกจาน
คู่หนึ่งใส่พาน หรือขัน ไปเชิญแม่สะเองที่เป็นแม่ทรง แม่สะเอง
บริวารของแม่ทรง ๕ - ๙ คน และมีมือช้องอีก ๑ คน มือกลอง ๑-๓
คน บางแห่งอาจมีแคน นึ่ง ฉาบด้วย ในพิธีการรำจะเริ่ม โดยแม่ครู
จะบนบานบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางไม่ให้มีอุปสรรคขัดขวางในการทำ
พิธี การทำพิธีนั้นจะอัญเชิญแดนให้เข้ามาสู่ร่างกาย และมาสู่แม่พื่อน

(นางรำ) คนอื่นๆ โดยแม่สะเองถือขันภายในมีข้าวสาร เงิน เทียนเหลืองห่อหนึ่งและจุดเทียนขาวคู่หนึ่ง
เมื่อผีเข้าทรง ร่างแม่ทรงก็สั่นทั้งตัว มือที่ถือขัน สั่นกระตุก จนเทียนดับ ขันหลุดมือ ข้าวสารหกกระจาย
ขณะที่กลอง ช้อง ก็เริ่มบรรเลง เมื่อเข้าทรงเสร็จแล้วก็รำพร้อมกันไปตามจังหวะและมีแม่ครูเป็นคนร้องนำ
แล้วคนอื่นๆ ก็จะร้องตามรำเอนอ้อมประรำพิธี รำไปจนกว่าแดนจะออกจึงเลิกรำกันไปเอง มีการพักเพื่อ
รับประทานอาหารว่างระหว่างการทำระรำสะเองด้วย เมื่อพื่อนรำไปได้ระยะหนึ่ง บรรดาแม่สะเองก็ใช้ด้ายที่แขวน
บนขันมาตัดหูและนำมาลัยดอกจำปาหรือมาลัยดอกจาน มาสวมลงบนศีรษะ มือกลอง มือช้องก็สวมมาลัย
ดอกไม้เช่นเดียวกัน จากนั้นก็พื่อนแสดงการละเล่นต่างๆ เริ่มด้วย แห่เทียนเข้าพรรษา อันแสดงถึงความ
แนบแน่นในพุทธศาสนา เล่นเป็นหนุ่ม เป็นสาว เกี่ยวพาราสีปรับใหม่กัน สะทอนจาริตประเพณีการดำเนินชีวิต
เล่นปล่อยวัว ปล่อยควาย โดยแม่สะเองทุกคน เสียบดอกไม้ที่ง่ามนิ้วมือสมมุติแทนวัวควาย ผู้ขโมยวัวควายก็
จะแอบดึง ดอกไม้ จากง่ามนิ้วนั้นแล้วมีการปรับใหม่เป็นเหล่า ยาสูบ แล้วเล่นปราบจระเข้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์
ของความชั่วร้าย เล่นจุดบั้งไฟเพื่อขอฝนเพื่อการเกษตร และ สุดท้ายคือเล่นตักบาตร เพื่อแสดงถึงความมีใจ
บุญสุนทานในพุทธศาสนา ในบางแห่งมีบรรพบุรุษ จะมาเข้าทรง ในร่างของแม่สะเองที่ละคน เริ่มจากผู้หลัก
ผู้ใหญ่ใน วงศ์ตระกูล อาจเป็นปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และญาติที่ล่วงลับไปแล้วจนครบทุกคน เมื่อเข้ามาอยู่ใน
ร่างทรงแล้ว จะทักถามลูกหลาน ลูกหลานก็ถามข่าวคราวของ ผีแดนและผีบรรพบุรุษ อดีตชาติของผีบรรพ
บุรุษเคยแสดงอย่างไร ก็ปรากฏอย่างนั้น เช่น เสียง้าว เสียง
แหลม สูบบุหรี ต้มเหล้า เคี้ยวหมากพลู ผีแดน และ ผีบรรพบุรุษ
จะทักท้วงสาเหตุที่ลูกหลานเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะกระทำผิดหรือ
ล่วงเกินอันใด ลูกหลานจะต้อง ขอขมาอาหารหาอาหารมาเลี้ยงเป็น
รายๆ ไป บางครั้งแดนที่เข้าทรง แม่สะเองที่อ่อนแอไข้โรคสามารถต้ม
เหล้าได้มาก โดยไม่มีอาการเมาเมา หรือสามารถสูบบุหรีที่มีพริก
แห้ง สอดใส่ได้โดยไม่จามในการรำนั้น เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม
นิยมให้สวมใส่เสื้อผ้าสีเดียวกัน มีผ้าพาดบ่าเรียกว่า ผ้าแพรแฮ มีพวงมาลัยที่ร้อยด้วยดอกจำปา(ลั่นทม) มา
คล้องคอ หรือสวมศีรษะด้วย มีแม่ครูเป็นผู้ร้องและรำไปด้วย การร้องบูชาแดนนั้นเป็นคำอ่อนหวานที่ขอให้
ผู้ป่วยหายป่วย เร็วๆ เรียกขวัญให้กลับมาสู่ร่างกาย ความเจ็บป่วยให้ได้ความไข้อย่าให้มี พิธีกรรมนี้สะท้อนให้
เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคีของชาวบ้าน ปลูกฝังคุณธรรม ให้ลูกหายรู้จัดเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ปฏิบัติตาม
ประเพณีที่ดีงาม



ที่มาข้อมูล: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา

จังหวัดศรีสะเกษ. หน้า ๒๓๗. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๔๔.

ที่มาภาพ : <http://www.openbase.in.th/node/๘๔๙๑>

เรียมอายัย (รำอายัย)

เป็นการรำของชาวศรีสะเกษที่มีเชื้อสายเขมร ที่เป็นการร้องโต้ตอบกันทำนองเกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาวใน เทศกาลต่าง ๆ ที่เป็นงานรื่นเริงสนุกสนาน โดยผู้รำนั้นจะให้ ครุพร้อมกัน เสร็จแล้วเดินออกมาโต้ตอบกันเป็นคู่ ๆ มีลูกคู่ ร้องรับ เมื่อร้องจบในแต่ละวรรคดนตรีก็จะบรรเลงรับ ผู้แสดง ทั้งหญิงและชายจะรำเกี่ยวพาราสิกัน ลูกคู่จะปรบมือสนับสนุน เมื่อดนตรีจบคู่ใหม่ก็ออกมาร้องทุกคู่จนครบ และร้องบทลาในตอนจบ



การรำไม่มีแบบแผนตายตัว เป็นการพ้อนรำให้เข้ากับจังหวะดนตรี ทำรำส่วนใหญ่เป็นท่าจีบ และ แบนมือเรียกว่า อายัย รำแบบโนท่าพ้อนเกี่ยว ทำรำของฝ่ายหญิงจะเป็นท่าที่คอยปิด หรือท่าปกป้องระวังการ ถูกเนื้อต้องตัว

การแต่งกาย ใช้ผ้าทอพื้นบ้าน นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อแขนกระบอก มีผ้าสไบคล้องคอ ผู้ชายนุ่งโจง กระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น มีผ้าไหมคาดที่เอว

เครื่องดนตรี มีกลอง (สกีวล) ๑ คู่ ปี่อ้อ ๑ เล้า ซอ ๑ - ๒ คัน ฉิ่ง ฉาบ กรับ ทำนองที่บรรเลงเร้า ใจ สนุกสนาน

ที่มาข้อมูล: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดศรีสะเกษ. หน้า ๑๗๓. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๔๔.

ที่มาภาพ: <http://www๑.tv๕.co.th/service/mod/heritage/nation/oldcity/surin๗.htm>

เซียงซ็อง

คำว่าเซียงซ็อง เดิมทีคำว่าเซียง มีรากศัพท์มาจากภาษาส่วยที่ว่าเจียง ซึ่งแปลว่ายิ่งใหญ่ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทวสิทธิ์อันเป็นที่เคารพ และคำว่า เจียง ได้เพี้ยนเสียงมาเป็นคำว่าเซียงในปัจจุบัน ส่วนคำว่าซ็อง หมายถึง เครื่องจักสานสำหรับใส่ปลา รูปคล้ายตะกร้า ปากแคบอย่างคอกหม้อดิน ก้นสี่เหลี่ยม จัตุรัส มีขนาดต่าง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, หน้า ๑๓๕)

แรกเริ่มนั้น เซียงซ็องมาจากไหนไม่มีใครทราบ ทราบแต่เพียงว่าต้องมีพ่อค้ากลุ่มหนึ่ง ซึ่งมาจากอำเภอหนองบัวลำภู ซึ่งก็คือจังหวัดหนองบัวลำภูในปัจจุบันนั่นเอง ได้นำเสื้อผ้าแพรมาจากประเทศพม่า มาขายในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ และได้นำเซียงซ็องมาเผยแพร่ด้วย ส่วนที่บ้านตาโกนนั้น คนที่ทำพิธีเซียงซ็อง คนแรกคือ นายพรหมมา เหลาคำ ซึ่งเป็นเสมียนประจำหมู่บ้านในสมัยนั้น ทำหน้าที่คล้ายปลัดอำเภอในปัจจุบัน เสมียนพรหมมา มีพื้นเพเดิมเป็นคนบ้านธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ต่อมาได้แต่งงานกับ ชาวบ้านตาโกน และทำพิธีเซียงซ็องที่บ้านตาโกน และได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณี ความเชื่อ ต่อจากนั้นเสมียนพรหมมาได้ถ่ายทอดเซียงซ็องให้กับนายทา ผลสุข ซึ่งเป็นคนบ้านหนองลุง อำเภอ อุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ต่อมานายทา ผลสุข ก็ได้ถ่ายทอดเซียงซ็องให้กับนายเมา ไชโย ซึ่งเป็นคน บ้านตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ต่อมานายเมา ไชโย ได้ถ่ายทอดเซียงซ็องให้กับนายทิพย์ ไชโย และเป็นผู้ทำพิธีเซียงซ็องในปัจจุบัน

เซียงซ็องเป็นเทพและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันลึกลับที่ชาวบ้านตาโกนนับถือ เมื่อถูกอัญเชิญ ก็จะมาเข้าร่างทรงที่เตรียมไว้ให้คือ ซ็องนั่นเอง และผู้ที่จะทำพิธีเชิญเซียงซ็อง จะต้องได้ร่ำเรียนวิชาทางไสยศาสตร์ มาจากขอม ในการทำพิธีเซียงซ็องนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้เลย ก็คือผ้าแพรสีแดง ใช้สำหรับมัดศีรษะ ร่างทรง และจะต้องเป็นผ้าแพรสีแดง ซึ่งได้มาจากพม่าที่ชาวบ้านจังหวัดหนองบัวลำภูมาขายที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เท่านั้น ถ้าใช้ผ้าแพรสีแดงอื่น เซียงซ็องจะไม่เข้าร่างทรง ส่วนเสื้อที่ใส่ร่างทรงนั้น จะต้องเป็นผ้าไหมเหยียบ ย้อมมะเกลือให้เป็นสีดำ ผู้ที่ทำพิธีอัญเชิญเซียงซ็องนั้นจะต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามประเพณีฮีต ๑๒ คอง ๑๔ และห้ามรับประทานอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ จำพวกเนื้อหมา เนื้อแมว เพราะถือว่าผิดครู และทุกๆ ปี ผู้ อัญเชิญเซียงซ็องจะต้องแต่งขัน ๘ ในวันเข้าพรรษา และในวันออกพรรษา จะต้องแต่งขัน ๕ เพื่อให้เซียงซ็อง และในช่วงระหว่างเข้าพรรษา ๓ เดือนนั้น ผู้ทำพิธีอัญเชิญเซียงซ็องจะต้องทำพิธีไหว้เซียงซ็องทุกๆ วันพระ หลังจากออกพรรษาแล้ว ในช่วงวันพระจะทำพิธีไหว้เซียงซ็องหรือไม่ไหว้ก็ได้ ถือว่าไม่ผิดครู

การทำพิธีเซียงซ็องนั้น มีอยู่เกือบทุกภาคของประเทศไทย และแต่ละภาคก็จะเรียกชื่อ แตกต่างกันไปอย่างเช่น ในภาคกลางและภาคเหนือเขาจะเรียกนางซ็อง และในจังหวัดอุดรธานี กาฬสินธุ์ ก็ยังเรียกนางซ็องเช่นเดียวกัน ส่วนในจังหวัดนครสวรรค์ ก็มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป คือนางกระดั่ง



การประกอบพิธีกรรม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแต่งกาย

- | | | |
|------------------------|---|-----|
| ๑. เสื้อไหมสีด้า | ๑ | ตัว |
| ๒. ผ้าแพรโพกศีรษะสีแดง | ๑ | ผืน |
| ๓. กำไลเงิน | ๓ | คู่ |

ขั้นตอน

- นำเสื้อไหมเก็บสีดำสวมตัวเฉียงซีก ตัดกระดุมให้เรียบร้อย
- นำกำไลเงิน สวมแขนทั้ง ๒ ข้างของเฉียงซีก ข้างละ ๓ วง แล้วใช้เชือกผูกมัดแขน

เฉียงซีกไว้ เพื่อไม่ให้กำไลหลุดออกขณะทำพิธี

- นำผ้าแพรโพกศีรษะให้เฉียงซีก

เครื่องบูชาครู

- | | | |
|-------------------|--------------------------|------------------|
| ๑. ชั้น ๕ ชั้น ๘ | ๒. ข้าวสาร ๑ กำ | ๓. ข้าวตอก ๑ กำ |
| ๔. เทียนไข ๑๓ คู่ | ๕. ผ้าขาว ๑ ผืน | ๖. ผ้าแดง ๑ ผืน |
| ๗. ผ้าโสร่ง ๑ ผืน | ๘. ผ้าไหมหางกระรอก ๑ ผืน | ๙. น้ำมัน ½ แก้ว |
| ๑๐. เงิน ๑๒ บาท | ๑๑. กำไลเงินแท้ ๓ คู่ | |

ลักษณะของเฉียงซีก

- ส่วนของศีรษะทำจากน้ำเต้าแห้ง โปกด้วยผ้าสีแดง
- แขนทั้ง ๒ ข้างทำจากไม้ไผ่ และสวมกำไลแขนข้างละ ๓ วง
- ลำตัวเป็นรูปของซีก (ภาชนะสำหรับใส่ปลา) และสวมเสื้อไหมเก็บสีดำ
- ส่วนของขา ทำจากไม้ไผ่ทั้ง ๒ ข้าง

ผู้ร่วมประกอบพิธีกรรม

- พระสงฆ์ ที่รูปก็ได้แต่ต้องเป็นจำนวนคี่ เช่น ๑, ๓, ๕
- ผู้เชี่ยวชาญญาณเฉียงซีก ๑ คน
- ผู้กล่าวอาราธนาศีล ๑ คน
- ผู้ทำหน้าที่จัดหาเครื่องบูชาครู ๑ คน
- ผู้ทำหน้าที่สื่อสารกับเฉียงซีก ๑ คน
- หญิงสาว ๒ คน ทำหน้าที่ถือเฉียงซีก

การทำนาย

การทำนาย เป็นคำกริยา หมายถึง บอกเหตุการณ์ หรือความเป็นไปที่จะเกิดในเบื้องหน้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หน้า ๓๙๘)

การทำนายเฉียงซีก ทำนายได้หลายอย่าง เช่น

- การทำนายฝนตก
- การทำนายสิ่งของหาย หรือคนหาย

๓. การทำนายอื่น ๆ

ในที่นี้ จะบอกกล่าวเพียงการทำนายฝนตกเท่านั้น การทำนายฝนตกหรือไม่ตก ถ้าปีใดในหมู่บ้านตาโกนฝนไม่ตก ชาวบ้านจะทำพิธีลงเซียงซ้อง การลงเซียงซ้องทำนายฝนจะทำติดต่อกัน ๓ วัน

วันที่ ๑ จะเริ่มทำพิธีอัญเชิญวิญญาณ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าสู่ซ้อง ให้เซียงซ้องเล่นหรือแสดงว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าสู่ซ้องแล้ว ผู้สื่อสารกับเซียงซ้อง จะบอกเหตุผลที่ทำพิธี ว่าทำไมปีนี้ฝนจึงไม่ตกตามฤดูกาลหรือฝนทิ้งช่วงเพราะอะไร มีอะไรต้องแก้ไข ถ้ามีอะไรต้องแก้ไขให้เซียงซ้องลงดู ถ้าเซียงซ้องแสดงให้ดู ผู้สื่อสารก็จะถามต่อว่าจะแก้ไขอะไร ตรงไหน ถ้ามองไปเรื่อยๆ จนหาสาเหตุเจอว่าสาเหตุมาจากอะไร แล้วทุกคนก็จะปฏิบัติตามและช่วยกันแก้ไขปัญหา

วันที่ ๒ ก็จะเริ่มทำพิธีเหมือนวันแรกแล้วถามซ้ำอีกว่าให้แก้ไขแล้ว มีอะไรต้องแก้ไขเพิ่มเติมอีกไหม ถ้ามีจะแก้ไขอย่างไร พอเสร็จพิธี ชาวบ้านก็จะช่วยกันแก้ไขในตอนเช้าของวันที่ ๓

วันที่ ๓ ในวันนี้ก็จะทำพิธีเหมือนวันแรก ผู้สื่อสารจะถามว่า เหตุการณ์ที่ให้แก้ไขต่างๆ ได้แก้ไขแล้ว มีอะไรต้องแก้ไขอีกไหม ถ้าไม่มีฝนจะตกวันไหน เซียงซ้องก็จะนับวันทำนาย ถ้าปีไหนฝนตกน้อย เซียงซ้องก็จะทำนายได้ถูกต้อง

การประกอบพิธีกรรม

๑. เมื่อแต่งตัวเซียงซ้องเสร็จแล้ว เตรียมไม้กระดาน ๒ แผ่น สำหรับให้เซียงซ้องลง (ใช้แขนตีกับไม้กระดาน)

๒. ในการประกอบพิธีกรรม ทำบนพื้นดินและใช้เสื่อปูกับพื้นและด้านข้างมีไม้กระดาน ๒ แผ่น (ดังข้อ ๑)

๓. ใช้หญิงสาว ๒ คน เรียกว่าภรรยาเซียงซ้อง เป็นผู้จับขาทั้ง ๒ ของเซียงซ้องไว้

๔. นิมนต์พระจำนวนคี่มาร่วมพิธี

๕. ตัวแทนที่เป็นฆราวาสกล่าวอาราธนาศีล

๖. พระสงฆ์ให้ศีลและจุดเทียนทำพิธีอัญเชิญเทวดา พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธรูปให้เซียงซ้องและผู้ร่วมพิธี

๗. ผู้ทำหน้าที่อัญเชิญเซียงซ้อง ซึ่งนั่งอยู่ด้านหลังของเซียงซ้อง สวดคาถา หว่านข้าวสารข้าวตอก เพื่อเชิญดวงวิญญาณของเซียงซ้อง มาเข้าทรงที่ตัวซ้อง ถ้าวิญญาณมาเข้าทรงแล้ว ร่างของซ้องจะโยกส่ายไปมา

๘. พิธีถาม โดยผู้ที่มีปัญหาต้องการให้เซียงซ้องทำนาย ลักษณะการถามจะมี ดังนี้

๘.๑ ปีนี้ฟ้าฝนจะตกตามฤดูกาลไหม ขอให้เซียงซ้องลงแรงๆ ถ้าใช้เซียงซ้องจะเอาแขนตีกับไม้แรงๆ ถ้าไม่ใช่เซียงซ้องก็จะไม่เคลื่อนไหว

๘.๒ สิ่งที่ย้ายไป (ให้เสียงทายกับเซียงซ้องภายใน ๑-๒ วัน) จะได้คืนหรือไม่ ถ้าได้คืนขอให้ลงแรง ๆ

๘.๓ การแข่งขันครั้งนี้จะชนะหรือไม่ ถ้าชนะขอให้ลงแรง
หมายเหตุ ภรรยาเชียงซ่องต้องเป็นผู้ที่เชียงซ่องชอบเท่านั้น ถ้าไม่ชอบจะไม่ลง



เครื่องบูชาครู (คาย้อ)



นำเครื่องบูชาครูใส่ในตัวซ่อง



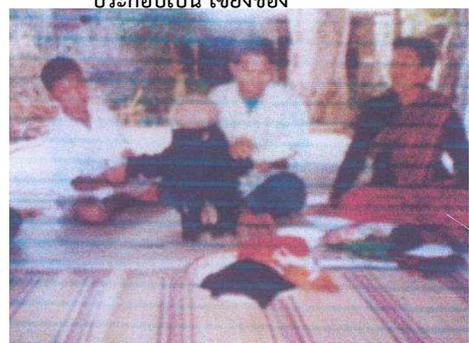
ใส่เครื่องบูชาครูในศิระษะ



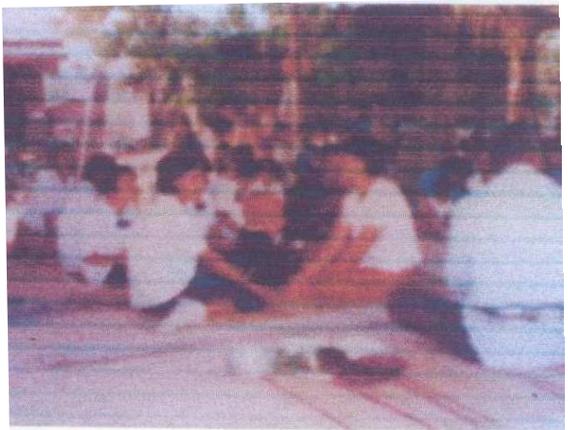
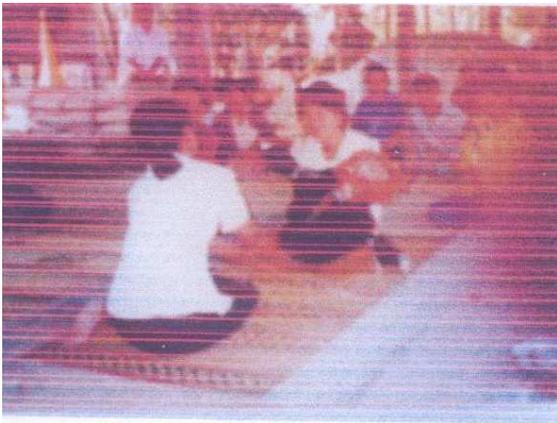
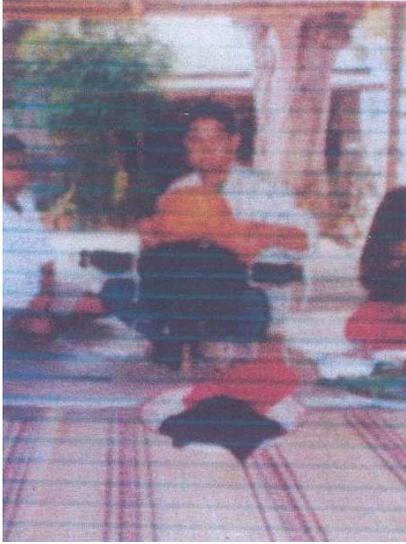
ประกอบเป็น เชียงซ่อง



สวมเสื้อไหมเก็บสีดำ(แพรเหยียบ)



สวมกำไลแขน (กำไลเงิน)





เครื่องแต่งกาย ของเซียงซ้อง เสื้อไหมสีดำ ผ้าโพกศีรษะสี



เครื่องบูชาครูและการประกอบเซียงซ้อง



เซียงซ้องและการทำพิธี



ที่มาข้อมูล : องค์การบริหารส่วนตำบลตาโกน อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ